

Una llengua, una funció

Joan Giné-Masdeu

Avui encara és freqüent de sentir arreu del país: "Parlo en català, però no l'escriu". I el parlant en qüestió admet desoladament que "no sap català"; fins a tal punt ha arribat la bipolarització de l'ús dels dos canals diferents per expressar la mateixa llengua: l'oral o fònic, i l'escrit o gràfic. D'aquesta separació se n'ha de fet llegenda i raó per a distingir dos nivells culturals diferents: el culte, en funció del català escrit i "l'altre". Durant tots aquests anys de normalització lingüística i cultural, d'ençà la reforma d'En Pompeu Fabra i de la recuperació intermitent (amb un bon parèntesi enmig) de les llibertats públiques, hem viscut una aclaparadora primacia de la llengua escrita sobre la llengua oral, resultat de la intencionalitat burgesa del procés a què hem al·ludit i de la influència exagerada dels intel·lectuals burgesos: per a saber català calia passar la revàlida de la classe mitja catalana, amb els seus criteris de correcció arbitraris i univalents, fonamentats en un ús elitista de la llengua escrita. Per això els esforços de l'ensenyament de la llengua apuntaven cap a un ús culte i escrit, deixant al marge, en tot el possible, les variants parlades que constituïen, precisament, la llengua del poble, la llengua viva.

Però sembla que ara els joves filòlegs i els ensenyants, en el moment que han comprovat la fal·làcia d'aquesta bipolarització absurda de la llengua i han vist com s'expedien títols de "mestres de català" a senyors que "no parlaven el català", però que sí que l'escriuen, tal com manaven els cànons, en aquest moment han intentat o intenten d'anivellar la balança del català oral i del català escrit, revisant els programes perquè reflexin, precisament, allò que és ver: una sola llengua, el català; una sola funció, la comunicació oral i escrita dels membres d'aquesta comunitat lingüística.

Però anivellar no és una cosa tan simple i tan senzilla. Trencar la supremacia del català escrit sobre el català oral comporta el risc d'obrir ferides en la massa erudita filla de la reforma: hi ha massa punts de discrepància entre el català parlat i els codis gramaticals del català escrit. Fins ara, les normes ortogràfiques de la reforma del 1916 i del 1918 són l'única llei, la força de la raó fonamentada en l'etimologia i l'ús literari, bàsicament. Fa uns quants mesos, tímides veus juveníloles gosaren demanar un II Congrés Internacional de la Llengua Cata-

lana amb la intenció d'acabar d'adequar d'una vegada el Codi escrit amb el parlat, tot considerant que és l'ús oral d'una llengua el que marca els canvis i les evolucions, no el caprici d'un literat influent (si més no, avui). La resposta fou la que calia esperar d'un estament creat amb l'esperit visceral del nou-cents: no hi ha encara perspectiva històrica per a magrejar una estàtua ben feta al cap de seixanta-cinc anys d'haver-la esculpida. Una excusa que no justifica alguns errors en els criteris dels escriptors i el menyspreu de la llengua oral.

Però en el rerafons de la comèdia, hi han detalls curiosos: se sap somriure amb aquiescència davant d'allò que semblen entremaliadures perifèriques, com per exemple el fet que alguns filòlegs de les terres de Lleida i/o de Tortosa ignoren, fins i tot en la seva funció docent, l'existència de la vocal neutra [a], o que en alguna comarca gironina més d'un professor honorable fa els ulls grossos en l'accentuació de la [o], perquè allí només existeix oralment

com a tancada. En canvi, en qüestions més globals, que afenten tot el domini lingüístic, com ara la no realització fonètica de la *el* geminada (l·l), no es vol accedir a escriure el reflex oral veritable: una sola *ela*.

Potser un II Congrés ajudaria a aclarir molts conceptes i molts usos. Però hauria de ser el congrés dels humils, el congrés dels perifèrics, d'aquells que fa temps que clamen que allò que parlen i escriuen ells és la llengua catalana, que al cap i a la fi el concepte disgregador del rètol "dialecte" els ha estat imposat des del centre, perquè ells, fins que no va arribar a les comarques, d'estiueig, el mico erudit tot dient-los que pertanyien a un domini dialectal, pensaven, repeteixo, que parlaven i escriuien en llengua catalana: una sola llengua, una sola funció heretada de les més arcaïques vicissituds tribals, amb actituds estètiques de "l'estrany" de la tribu al marge.

J. G. M.

Oficines i Caixa Rural:

Plaça de l'Església, 20 - Tel. 85 03 44

Molí d'oli, celler i fruits secs:

Plaça del Portal, 4 - Tel. 85 00 42

Magatzem d'adobs i d'agroquímics:

Avgda. de Montbrió, 5 - Tel. 85 00 42

COOPERATIVA AGRÍCOLA I CAIXA RURAL DE RIUDOMS

*La caixa del poble i per al poble
al servei de la pagesia.*